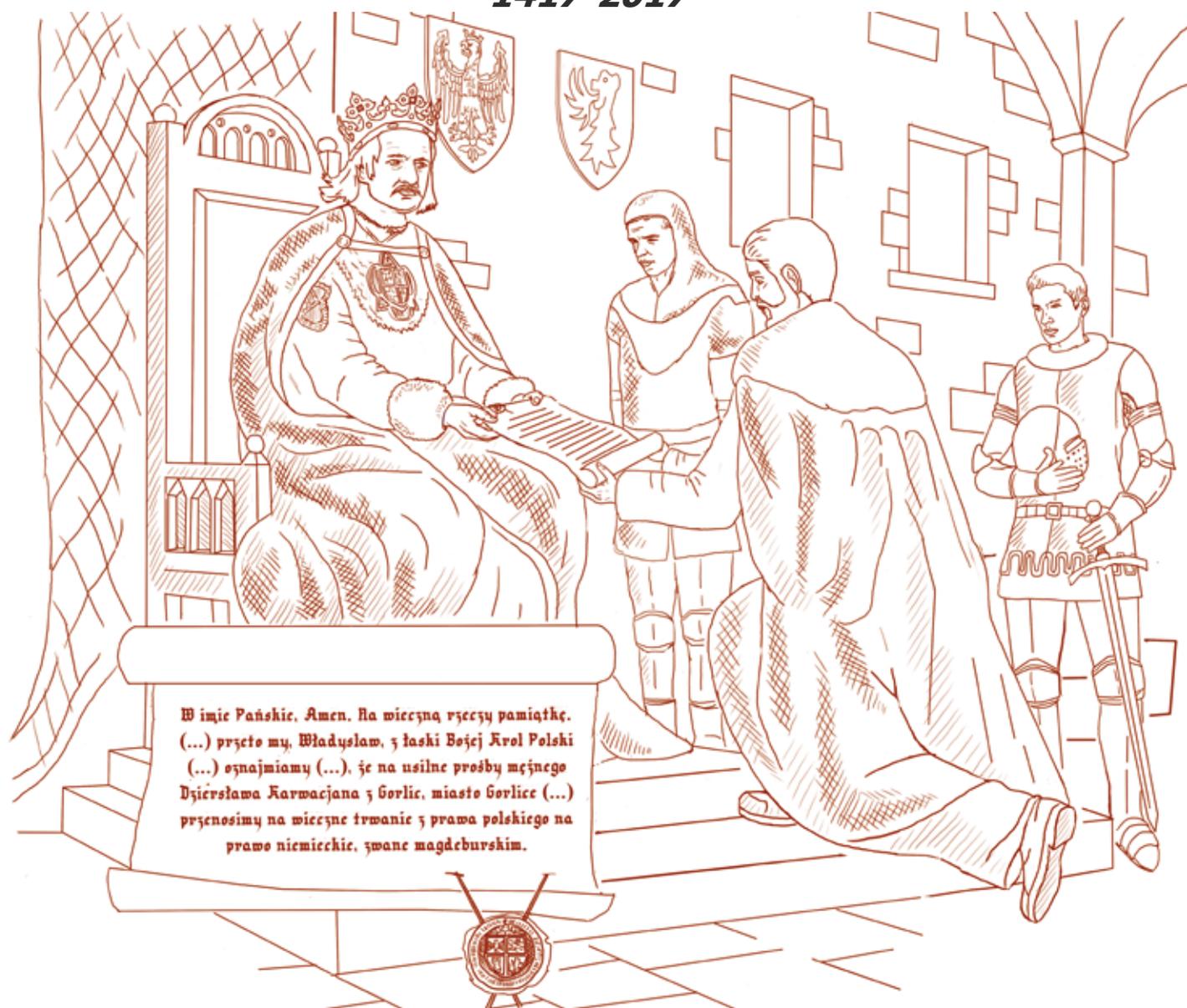

600. ROCZNICA NADANIA GORLICOM PRAWA MAGDEBURSKIEGO PRZEZ KRÓLA WŁADYSŁAWA JAGIEŁŁĘ 1417-2017

U zbiegu trzech dolin oraz dwóch rzek – Ropy i Sękówki, w najlepszym punkcie komunikacyjnym między Bardejowem a Krakowem, Ród Karwacjanów ziemiemi od trzech wieków władał. Rozległa wówczas Puszcza Karpacka, okoliczne pola i łąki zapewniały ciężki, ale godny byt mieszkańcom. Gorlice - bo tak zwało się to miasto, przywilej o przełomowym znaczeniu zyskały 2 sierpnia 1417 roku w Nowym Sączu. Wtedy to Dersław II Karwacjan z rąk króla Władysława Jagiełły odebrał akt lokacyjny. Na mocy tego nadania Gorlice oraz wsie należące do Dersława: Ropica, Stróżówka, Glinik i Rychwałd przeszły na wieczne trwanie z prawa polskiego na prawo niemieckie, zwane magdeburskim. W konsekwencji akt lokacyjny dawał mieszczanom wolność osobistą oraz wolność wykonywania rzemiosła i prowadzenia handlu, co znacznie wpłynęło na dalszy rozwój regionu.

LIPCOWY FOTO-SERWIS Z GORLICKIEGO RATUSZA

Straż Graniczna w Gorlicach

3 lipca br. w Gorlicach odbyło się uroczyste otwarcie siedziby Grupy Zamiejscowej Placówki Granicznej w Tarnowie, która mieści się w budynku Komendy Powiatowej Policji w Gorlicach.

W uroczystości uczestniczył Burmistrz Miasta Gorlice Rafał Kukła, który życzył funkcjonariuszom Straży Granicznej powodzenia i sukcesów w służbie na ziemi gorlickiej.

fot. Piotr Wielgus

Raciborski Rajd Rowerowy w Gorlicach

6 lipca br. nasze miasto odwiedzi uczestnicy Raciborskiego Rajdu Rowerowego Środowisk Trzeźwościowych Dookoła Polski. Na gorlickim Rynku grupę 25 kolarzy przywitani Burmistrz Gorlic Rafał Kukła, Prezes Gor-

lickiego Klubu Abstynenta, „E-GIDA” Jan Tańko oraz członkowie Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Po odpoczynku, wspólnej fotografii i posiłku odbył się wspólny mityng.

fot. Piotr Wielgus

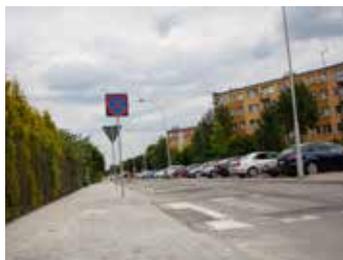
Letnia Półkolonia TPD

W dniach od 3 do 14 lipca br. Zarząd Oddziału Powiatowego Towarzystwa Przyjaciół Dzieci w Gorlicach był organizatorem Letniej Półkolonii 2017 „Radość i przygoda”. Z oferty wakacyjnego wypoczynku skorzystało 90 dzieci, które uczestniczyły w sześciu autokarowych wycieczek.

Wyremontowany chodnik na ul. Tuwima

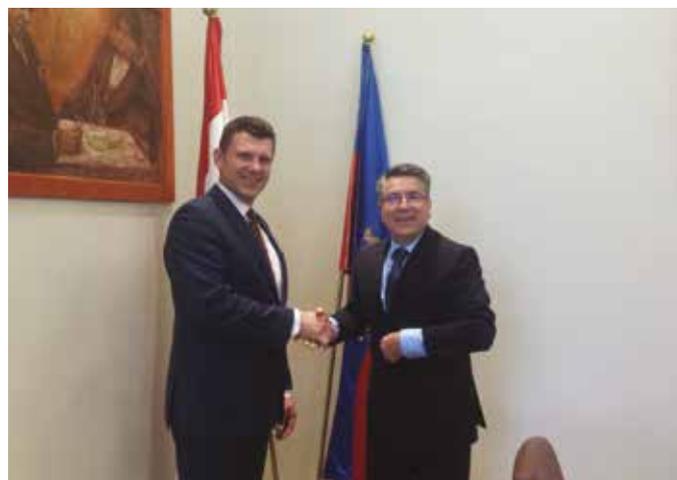
W lipcu zakończył się remont chodnika przy ulicy Tuwima na Oś., „Młodych” w Gorlicach. Wymieniono stare i zniszczone płyty betonowe, a ich miejsce zajęła nowa kostka betonowa. W trakcie prac wykonano też przebudowę sieci wodociągowej w ciągu tej ulicy.

Z wizytą w Nyíregyházie

20.07 br. Burmistrz Rafał Kukła wraz z Kierownikiem Wydziału Oświaty Kultury i Spraw Społecznych Aleksandrem Augustynem odwiedzili miasto partnerskie Gorlic – Nyíregyháza. Burmistrz Miasta Gorlice spotkał się w

urzędzie z wiceburmistrzem Jaszaiem Menyhartem, wziął udział w uroczystościach oraz sesji z okazji 30-lecia kontaktów sportowych klubu MKS „Radość” Gorlice z węgierskim miastem.

Wnioski o 500+ na nowy okres już od 1 sierpnia

Korzystanie ze świadczenia wychowawczego w zbliżającym się okresie zasiłkowym wymaga złożenia nowego wniosku. Będzie to możliwe już od 1 sierpnia. Od tego dnia można ubiegać się także o świadczenia rodzinne i świadczenia z funduszu alimentacyjnego na nowy okres.

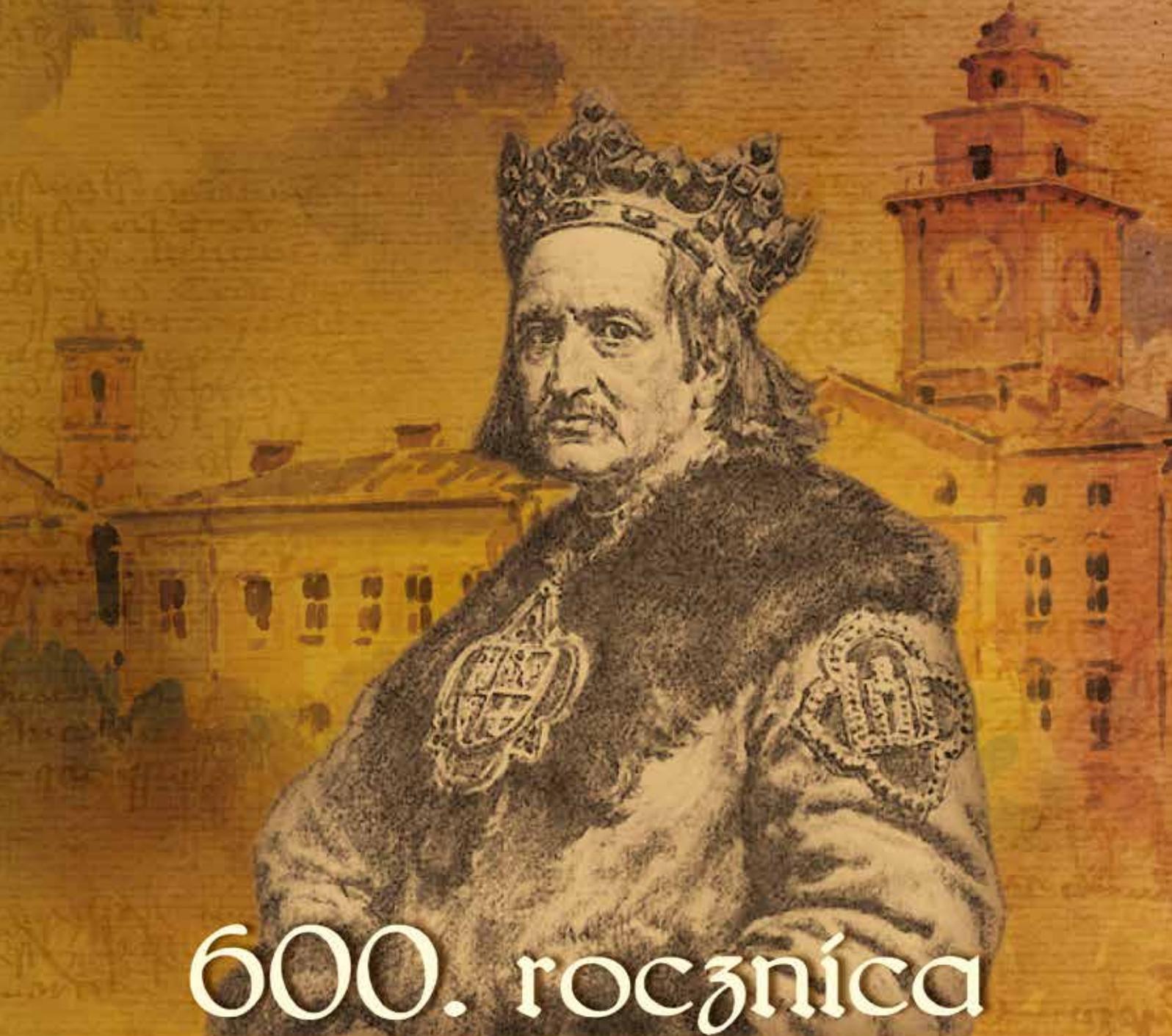
Wypełniony wniosek moż-

na złożyć osobiście od dnia 01.08.2017 r. w Urzędzie Miejskim w Gorlicach - Biuro Wsparcia Rodzin pok. 3B segment B (budynek byłej szkoły nr 2, wejście od dziedzińca Urzędu). Jednak Ci, którzy chcą ubiegać się o świadczenia wychowawcze bez wychodzenia z domu, mogą to zrobić online. Mają do wyboru aż 4 kanały.

Wśród nich: ministerialny Portal Informacyjno-Usługowy Emp@tia, bankowość elektroniczną, PUE ZUS – Platformę Usług Elektronicznych ZUS oraz Profil Zaufany. Podkreślenia wymaga, że aby otrzymać świadczenia wychowawcze, świadczenia rodzinne lub świadczenia z funduszu alimentacyjnego, do wniosku należy dołączyć odpowiednie, zależne od indywidualnej sytuacji rodziny wniosko-dawcy, dokumenty, w tym oświadczenia, niezbędne do

ustalenia prawa do danej formy wsparcia.

Z najistotniejszymi zmianami w ustawach: o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, o świadczeniach rodzinnych oraz o pomocy osobom uprawnionym do alimentów - wprowadzonych przez uchwaloną przez Sejm RP w dniu 7 lipca 2017 r. ustawą o zmianie niektórych ustaw związanych z systemami wsparcia rodziny można się zapoznać na naszej stronie internetowej www.gorlice.pl

600. rocznica

nadania Gorlicom prawa magdeburskiego
przez króla Władysława Jagiełłę

1417-2017

Tekst przywileju króla Władysława Jagiełły z 2 sierpnia 1417 r. przenoszący miasto Gorlice z prawa polskiego na prawo magdeburskie

w polskim tłumaczeniu doc. Włodzimierza Budki, autora opinii o autentyczności dokumentu lokacji

W Imię Pańskie, Amen... Na wieczną rzecz pamiątkę. Ponieważ wówczas roztropnie zapobiega się wielu niedogodnościom, wynikającym z błędów i wątpliwości, gdy działania współczesne pismem i zaprotokolowaniem świadków się utrwalają, przeto my, Władysław, z łaski Bożej Król Polski, najwyższy książę Ziemi Krakowskiej, Sandomierskiej, Sieradzkiej, Łęczyckiej, Kujawskiej i Litwy, Pan i dziedzic Pomorza i Rusi, oznajmiamy brzmienie niniejszego pisma komu należy, wszystkim obecnym i przyszłym, którzy się zapoznają z niniejszym pismem, że na usilne prośby mężnego Berstawa Karwacjana z Gorlic, miasto Gorlice i wsi zwane Gruszów, Ropica, Stróżówka, Glinik, Rychwałd i drugi Rychwałd, położone w ziemi Krakowskiej a powiecie bieckim, tak jak w swoich krańcach i granicach wzdłuż i wszerz i dokoła z dawna są określone i ograniczone, przenosimy na wieczne trwanie z prawa polskiego na prawo niemieckie, zwane magdeburskim. Znosimy także wszelkie prawa polskie, zwyczaje i obyczaje, które często zwykły zakłócać toż prawo niemieckie. Ponadto wyłączaemy, uwalniamy i wyzwalamy wiecześnie wszystkich i poszczególnych kmieci, karczmarzy i jakichkolwiek mieszkańców wspomnianego miasta i wymienionych wsi od wszelkiej jurysdykcji i władzy wszystkich i poszczególnych królestwa naszego wojewodów, kasztelanów, starostów, sędziów i jakichkolwiek urzędników i ich woźnych, aby będąc pozwanymi nie odpowiadali przed nimi, ani wobec któregośkolwiek z nich w sprawach tak ważnych, jak drobnych, jako to kradzieży, podpalenia, rozlania krwi, mężobójstwa, uszkodzenia członków i jakichkolwiek niezwykłych wykroczeń, ani nie będą zobowiązani płacić jakiegokolwiek kary sądowej. Mają tylko wspomnianego miasta Gorlic mieszczanie i karczmarze przed swym wójtem, zaś kmiecie i mieszkańcy już wymienionych wsi Gruszów, Ropica, Stróżówka, Glinik, Rychwałd i inny Rychwałd przed swym soltysiem odpowiadać, którzy naówczas będą. Wójt zaś i soltys przed wyżej wspomnianym Berstawem Karwacjanem lub jego prawowitymi spadkobiercami, albo przed nami; lub naszym sądem głównym wówczas tylko, gdy zostaną wezwani i pozwani naszym pozwem, naszą pieczęcią opatrzonym i to wtedy, gdy zaniedbają sprawiedliwości wymierzyć lub odkładać będą, i wówczas nie inaczej, jak prawem swoim niemieckim wspomnianym magdeburskim skarżącym się na nich są obowiązani odpowiadać. Zaś w sprawach wyżej wymienionych kryminalnych i głównych przed wójtem wymienionego miasta i soltysami wspomnianych wsi w należnych granicach i ramach dajemy niniejszym pełną i wszelaką władzę sądownią, orzekania, powściągnięcia, karania i skazywania, jak żąda i wymaga toż prawo niemieckie magdeburskie, jednak zawsze z zachowaniem wszystkich naszych spraw królewskich.

Na zaświadczenie tego pisma przewieszona się naszą pieczęć.

Działo się w Sączu, w poniedziałek po święcie św. Piotra w okowach, roku Pańskiego 1417. W obecności czcigodnego w Chrystusie Ojca, Pana Alberta biskupa krakowskiego, Królestwa Polskiego Kanclerza oraz wielmożnych i szlachetnych: Krystyna z Ostrowa kasztelana i starosty krakowskiego, Jana z Carnowa wojewody krakowskiego, a także kasztelanów Mościszka ze Słyszewa poznańskiego i Stanisława Gamrata polanieckiego i Władysława z Lyudancz Węgry, starosty bieckiego, i wielu innych wiarygodnych.

Dan przez ręce uprzejmie nam miłych: czcigodnego [w Chrystusie] ojca, pana biskupa Krakowskiego i kanclerza, oraz wielobnego Dunina, protonotariusza stolicy apostolskiej, dziekana i prepozyta Św. Floriana w Krakowie, gnieźnieńskiego, krakowskiego, poznańskiego i kruszwickiego kanonika, Królestwa Polskiego podkanclerzego

Akt Lokacji Gorlic

Metryka narodzin naszego miasta

„Przeszłość – jest to dziś, tylko cokolwiek dalej” – pisał w wierszu „Przeszłość” E. K. Norwid, poeta epoki romantyzmu. Ta piękna, pełna mądrości myśl ma wymiar ponadczasowy. Przypomina – nam współczesnym – że żyjąc w dzisiejszej rzeczywistości, czerpiemy z tej przeszłości siłę, wiedzę, swoją tożsamość – na niej się uczymy i do niej się odwołujemy. Dzień 2 sierpnia 2017 roku daje nam taką możliwość. W tym dniu przypada wspomniana lekcja historii o wydarzeniu sprzed 600 lat, kiedy „na usilne prośby mężnego Derstawa Karwacjana z Gorlic”, 2 sierpnia 1417 roku król Władysław II Jagiełło przeniósł „miasto Gorlice [...] na wieczne trwanie z prawa polskiego na prawo magdeburskie.”

W długich dziejach naszego miasta jest to akt niezmiernie ważny, może najważniejszy – jest jedynym zachowanym, oficjalnym dokumentem tożsamości Gorlic, jakby metryką narodzin miasta. Dokument został odnaleziony w 1947 r. w Bibliotece Jagiellońskiej w 530. rocznicę nadania lokacji. 70 lat temu, z „zapomnienia, ze stosu starzyny”, zapomniany przez wieki akt lokacji „wydobył” gorliczanin inż. Józef Warut, pasjonat historii Gorlic, poszukiwacz przeszłości miasta nad Ropą, architekt, który odbudowywał ze zgliszcz i ruin zniszczone po „przetamie pod Gorlicami” miasto i tworzył je we wczesnych latach po II wojnie światowej. Należymy do szczęśliwego pokolenia. Żyjemy w roku Jubileuszu 600-lecia lokacji Gorlic na prawie magdeburskim. To zobowiązuje do przypomnienia tego historycznego wydarzenia. Czynimy to okolicznościową publikacją, wybitym, pamiątkowym talarem, historycznym murałem „ku pamięci” wydarzenia sprzed 600 lat oraz widowiskowym Turniejem Rycerskim o mincę Derstawa Karwacjana.

„Każde pokolenie ma swój czas...” i ten czas powinno się utrwalić oraz „ocalić od zapomnienia” „na wieczną rzecz pamiątkę”, co czynię, a na zaświadczenie tego pisma przewieszam naszego miasta okolicznościową pieczęć.

Burmistrz Miasta Gorlice
Rafał Kukła

*Działo się to w Gorlicach, w dzień 2 sierpnia,
w uroczystości Matki Bożej Anielskiej, w okolicach roku Pańskiego 2017.*

Pradzieje tej ziemi, czyli osadnictwo w odległych epokach, czasach, kulturach

Dokoliczności założenia Gorlic skrywają mroki odległych dziejów. Nie zachowały się żadne zapiski sprzed XIV wieku, wzmiankujące o naszym mieście. A przecież jesteśmy przekonani, że u zarania państwa polskiego tereny dzisiejszego Beskidu i Pogórza – dawnej puszczy karpackiej, były miejscem zakładania osad. Choć lasy zajmowały spore połacie wzgórz i wzniesień – doliny dorzecza rzeki Ropy posiadały znaczne wartości dla rozwoju osadnictwa. Dzięki łagodnym tarasom nadrzecznym, żyznym glebom na zboczach oraz łąkom w dolinach, przed tysiącem lat pojawił się tutaj człowiek, powstały osady, gdzie ludzie prowadzili kopieniczo-hodowlany tryb życia. Pozostawili po sobie narzędzia krzemienne i kamienne, chociażby znalezione w okolicach Gorlic toporki i siekiery.

Przemijały wieki – epoka kamienna, czasy neolitu, kultura łużycka, którą

Widok Gorlic lata 30.

uważa się za świt Słowiańszczyzny, epoka brązu i żelaza. Jej ślady potwierdzają znaleziska ceramiki w dorzeczu Ropy, brązowy miecz z okresu epoki brązu, odkryty w Wysowej oraz podobny znaleziony w rzece Ropie pod Bieczem. W epoce żelaza, która trwała do 500 r. n.e., żyjący tutaj lud rolników i pasterzy hodował krowy, owce, świnie, kozy, konie i psy. Opiekowano się dziko rosnącymi drzewami owocowymi, próbowano hodować pszczoły, zajmowano się rybołówstwem, łowiectwem i rzemiosłem.

Zutejsi osadnicy prowadzili handel z kupcami z Karpata, o czym świadczą liczne znaleziska monet odnalezionych w Gorlicach, Szymbarku, Wysowej, Bieczu.

Moneta rzymska

Wiślanie, Wielkomorawianie, u zarania dziejów Polski

Mijały kolejne wieki. W ciągu dwóch stuleci – od VI do VII w. n.e. – kończy się wielki proces osiedlania się Słowian w Europie. W latach 860-906 pojawia się państwo Wielkomorawskie, ze stolicą w Welehradzie. Pierwszym władcą tego księstwa był Rościsław, który przyjął chrzest w Bizancjum w obrządku wschodnim. Następcą Rościsława został Świętopełk. Władca ten odniósł sukces podbijając Czechy, Łużyce, Śląsk. Około 880 roku wojowniczy Świętopełk wyruszył z

Karpata na księstwo Wiślan, podbił ten kraj, ochrzcił jego lud i wziął do niewoli księcia

Można snuć przypuszczenia, że tereny dzisiejszego Beskidu Niskiego i Pogórza należały wówczas do państwa Wiślan, gdyż dorzecze Ropy sąsiaduje z dorzeczem Wisłoki i rzeką Wisłoka, które to nazwy przypominają o plemieniu Wiślan. W 906 r. państwo Wielkomorawskie zostało podbite i opanowane przez Węgrów. Księstwo Wiślan na krótko odzyskało wolność, by ją ponow-

nie utracić na rzecz Czechów. W tym czasie rosła już potęga, siła i uznanie państwa Polan. Przyjęcie chrztu – w 966 r. oznaczało wejście Polski do rzędu państw uznawanych tak przez papieża, jak i cesarza. Za czasów Mieszka I i jego syna Bolesława został też zakończony proces terytorialnej budowy państwa. W 990 r. tenże Bolesław, zwany Chrobrym, odebrał Czechom Małopolskę, opierając od południa granice na rzekach, zapewne także na Ropie, wówczas wielkiej, szerokiej rzece karpackiej, płynącej pod wysokimi i stromymi skarpami.

Król Bolesław Chrobry

Książę Mieszko I

Strażnica Chrobrego, czyli legendarne początki Gorlic

Bolesław Chrobry był doskonałym strategiem. Odbierając Czechom Małopolskę, pogranicze z Węgrami zaczął obsadzać warownymi strażnicami i gródkami. Możemy przypuszczać, że jedna z takich strażnic znajdowała się w najbliższej okolicy dzisiejszych Gorlic. Naukowych dowodów nie posiadamy, ale czasami warto wsłuchać się w legendy, podania zastanowić się nad zagadkowymi nazwami wzgórz, placów, ulic, miejscowości. Zamczysko, Stróżówka, Dworzysko, Rzeźnicza, Garbarska, Krakowska, Ku Młynowi, Blich.... – przemawiają do nas odległymi, dawnymi nazwami. Można przyjąć, że tajemnicze „Zamczysko”

to odgłos dawnej warowni obronnej z czasów Chrobrego. Wzgórze doskonale nadawało się na miejsce strażnicy obronnej. Że tak przed wiekami było, dowodzi obecny widok z tego miejsca – dziś Gorlickiej Gólgoty, z kaplicą w kształcie zameczka – przepięknie nawiązującego do starej, wiekowej nazwy „Zamczysko”. Dominuje nad okolicą. Panorama jest niezwykła. Widać stąd doskonale kotlinę rzeki Ropy – na wschód niemal po Jasło. Na po-

Gorlicka Gólgota z widokową panoramą

ludniu rozciąga się pasmo Magury – dawnej puszczy karpackiej, na zachód pasmo Maślanej Góry. To strategiczne miejsce znajdowało się przed stuleciami w pobliżu najstarszego traktu prowadzącego do Krakowa – odgłosem którego jest ul. Krakowska.

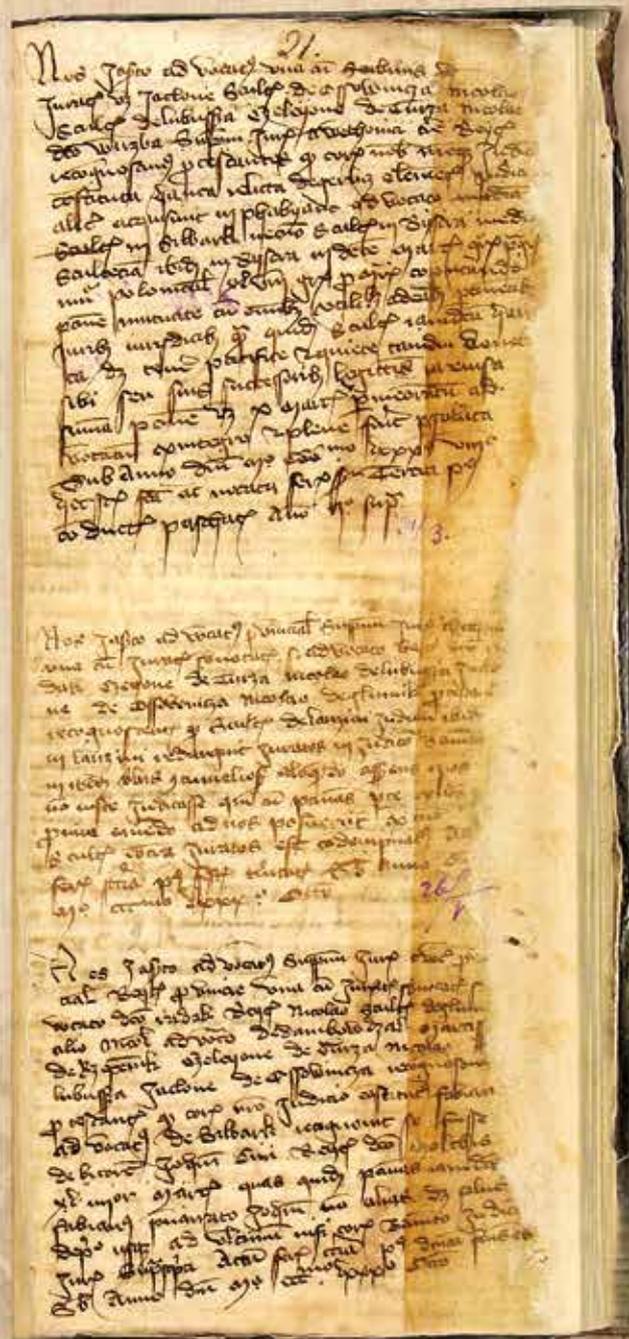
Nie można było w czasach Bolesława Chrobrego znaleźć lepszego miejsca na strażnicę obronną. Być może z upływem czasu stała się wa-

rownym gródkiem drewnianym – siedzibą zarządcy lub dzierżawcy dóbr królewskich, skoro przeżywała w podaniach jako „Zamczysko”. Odgłosem tej dawnej strażnicy jest nazwa wsi Stróżówka. Obok strażnicy czy obronnego gródka zawsze powstawały osady służebne i taką mogła być osada w dolince potoku, dziś zwanego Stróżowianka, którą zaczęto zwać Stróżą, Stróżówką.

„Gorlica” nad Ropą, czyli pierwsze wzmianki o naszym miasteczku

Przeminęły czasy Bolesława Chrobrego. Strażnica na wzgórzu Zamczysko trwała wraz z osadą służebną Stróżą – dzisiejszą Stróżówką do 1241 r., gdy trzy lata po śmierci Bolesława Krzywoustego, orda Batu-chana, wnuka Czyngis-chana, przekroczyła granice Rusi i pustoszyła południowe połacie kraju. Możliwe, że wczesną wiosną tego roku jeden z zagonów ordy pod dowództwem Sutubaja, podążając starym traktem na Kraków, spalił strażnicę, stróżę i wielu mieszkańców wymordował.

Od tych tragicznych wydarzeń minął kolejny wiek. W 1333 r. na tronie polskim zasiadł ostatni z dynastii Piastów Kazimierz Wielki, najmłodszy syn Władysława Łokietka. Młody, dynamiczny władca odnosił sukcesy dyplomatyczne, organizował zwycięskie wyprawy i pręźnie rozwijał państwo. Wprowadzał zmiany w sądownictwie i ustawodawstwie. Intensywnie kolonizował opustoszałe lub rzadko zamieszkałe obszary Karpat i Podkarpacia – dzisiejszego Beskidu Niskiego i Pogórza. Z tego okresu pochodzi najwięcej dokumentów lokacyjnych – miast i wsi – na prawie polskim lub magdeburskim. Niestety, nie zachował się akt lokacji Gorlic na prawie polskim, ale przekonywującym dokumentem jest przywilej z 1417 r., w którym Władysław Jagiełło „na usilne prośby mężnego Derśława Karwacjana z Gorlic, miasto Gorlice i wsi zwane Gruszów, Ropica, Stróżówka, Glinik, Rychwałd i drugi Rychwałd przenosi na wieczne trwanie z prawa polskiego na prawo niemieckie – zwane magdeburskim” oraz zapiski w księgach biecekich, gdzie pod rokiem 1388 występuje w procesie Hanka, „wdowa po Klemensie z Gorlic”.

Najstarsza zapiska w księgach grodzkich biecekich z 1388 roku dotycząca Gorlic

Derśław Karwacjan zakłada Gorlice, czyli „klucz gorlicki” na prawie polskim

Rodzina Karwacjanów – założycieli i właścicieli Gorlic – figuruje w starych księgach miasta Kraków już od roku 1320. W latach 1320-1350 żyło w królewskim Krakowie trzech braci Karwacjanów: Marcin, Piotr i Jekel. Imię tego ostatniego nie wyklucza, że ród mógł przybyć do Krakowa z Niemiec. W XIV wieku pisali się oni jako „Cavirciner”, a w średniowiecznej łacinie „cavercinus” – znaczyło bankier, kupiec. Z przekręcenia tego zapewne przydomka powstało nazwisko „Karvatian”, co wymawiało się „Karwacjan”. Była to bogata rodzina kupców, bankierów i piwowarów. Ze wspomnianych ksiąg krakowskich wynika, że w latach 1340-1350 Karwacjanie sprzedali kilka domów w Krakowie i zaczęli kupować realności ziemskie w Krakowskiem i Ziemi Bieckiej. Posiadając te dobra ziemskie zostali nobilitowani – przyjęci do herbu szlacheckiego Zadora – Płomieńczyk, późniejszego herbu miasta Gorlice.

Synem Marcina lub Piotra był Derśław, czyli Dzierśław, co w słowiańskim języku znaczyło „dzierżący sławę”. Około 1350 roku, Derśław Karwacjan, wówczas stolnik sandomierski Kazimierza Wielkiego, zaczął tworzyć tzw. klucz dóbr gorlickich. Część tego klucza, wsie: Glinik, Stróżówka, Ropica (dziś Ropica Polska), Rychwałd (dziś Owczary) mógł nabyć lub otrzymać jako dzierżawę od władcy, w drodze nagrody za koszty w wyprawie wojennej. Posiadając ten „klucz dóbr gorlickich”, wybiera z niego trzy wsie przylegające do siebie: Stróżówkę, Ropicę i Glinik. Z każdej z nich ujmuje pasami grunty pod miasteczko „Gorlica”. Nie wiemy skąd taka nazwa. Na pewno nie jest to nazwa

nadana miastu przez osadników z Görlitz, gdyż w osadach i miastach na prawie polskim Niemcy się nie osiedlali. Ponadto w księgach ziemskich i grodzkich, bieckich, sądeckich krakowskich przeważa

Herb Zadora - Płomieńczyk

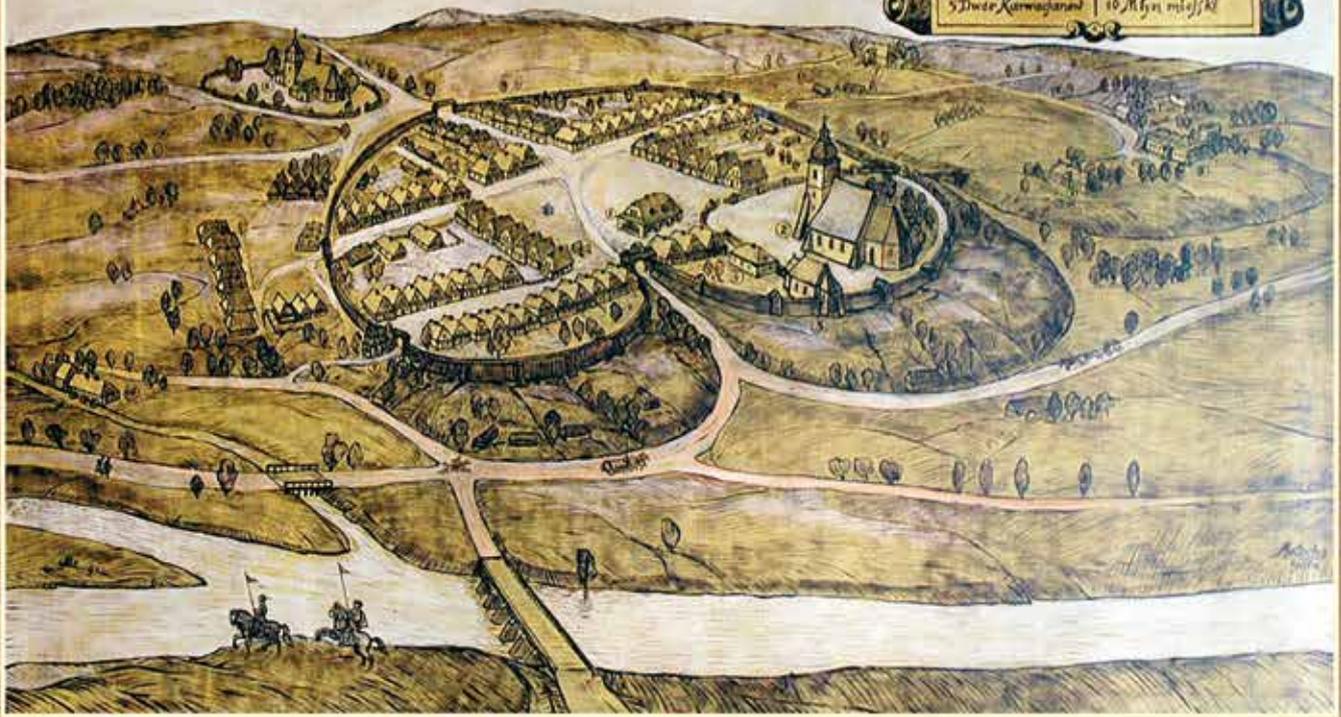

Marcin Kromer

pisownia „Gorlica”, a Marcin Kromer, bieczanin, w dziele „De origine et rebus gestis Polonorum Libri XXX”, pod rokiem 1355 też wymienia miasteczko „Gorlica”. Taka nazwa ma charakter rodzimy i może określać, nazywać osadę „na górkach” lub pochodzić od wyrazu „gorzeć”, czyli miejsce wypalone. Derśław wybrał pod miasteczko miejsce doskonałe, u zbiegu trzech rzek: Ropy, Sękówki i Stróżowianki,

GORLICE pocz. XVIII w.

Rekonstrukcja hipotetycznego wyglądu Gorlic z pocz. XVIII wieku

których dolinami przebiegały drogi do Biecza, Żmigrodu, a stąd przez Sanok, na Ruś, do Bardejova, czyli na Węgry oraz do Nowego Sącza i Krakowa. Na miejsce założenia miasteczka, pierwotnie osady, wybrał obszar dzisiejszego Dworzyska. Płaski teren na wysokiej skarpie nadrzecznej z południa, z jarami ulic Krętej i Stromej prowadzącymi do rzeki Ropy, doskonale nadawał się na osadę targową, z placem wewnątrz, z urządzeniami targowymi, jatkami. Zapewne na skarpie zbudował dla siebie dwór drewniany – dworzyszczę, w którym mógł zamieszkiwać dzierżawca, gdyż urząd stolnika sandomierskiego utrudniał osobiste zarządzanie i gospodarowanie. Pod koniec XIV w. mógł w tym dworzyszczu, co w nazwie „dworzysko” przetrwał, zamieszkać syn dziedzica – Derśław II. Miasteczko wraz z placem targowym położone było przy starym trakcie na Kraków i do Biecza. Bezpośrednio przy tej drodze, między dzisiejszymi ulicami św. Mikołaja i Karwacjanów – stał kościółek drewniany pw. św. Mikołaja – patrona podróżnych. Miasteczko się bogaciło. Na pewno w 1388 r. w Gorlicach była już karczma, w której w tamtych czasach mieściła się: siedziba celnika i sędziów targowych, piekarnia, browar, rzeźnia i miejsce do handlowania.

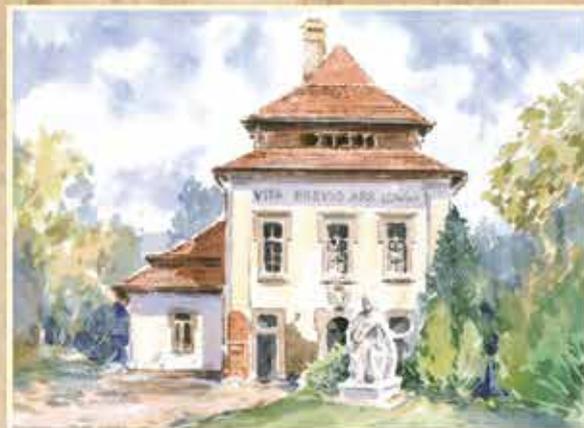
Św. Mikołaj - patron najstarszego gorlickiego kościoła przy dzisiejszej ulicy św. Mikołaja

Były również dwa młyny, do których schodzono dzisiejszą ulicą Kręłą, wówczas Ku Młynowi.

Starania Dersława II o lokację Gorlic na prawie magdeburskim, czyli wieża obronno-mieszkalna, rynek z ratuszem

Założyciel Gorlic i pierwszy dziedzic miasta Dersław I Karwacjan zmarł między 1400 r. – ostatni zapis w sądach krakowskich, a 1404 r., w którym synowie jego, Jan i Dersław II, dzielą się spadkiem po ojcu. Miasto Gorlice, wsie Glinik, Stróżówkę, Ropicę, Rychwałd, wieś Gruszów koło Proszowic, jedną trzecią gajów w Janowicach oraz połowę kopalni ołowiu w Trzebini i Libiążu otrzymał Dersław. Ponadto miał wyposażyć siostrę Kachnę. Od tego podziału spadku Dersław Karwacjan stał się dziedzicem „państwa gorlickiego”. W odróżnieniu od ojca nie sprawował urzędów, zamieszkał w gorlickim dworze na Dworzysku, równocześnie podejmując decyzję o budowie nowej siedziby rodowej i przygotowaniu miasta do lokacji na prawie magdeburskim, zwanym też niemieckim. Wiedział, że wymagać to będzie wielu zabiegów i środków pieniężnych, ale równocześnie miał świadomość korzyści, patrząc na sąsiedni Biecz.

Dersław II rozpoczął starania od zmian urbanistycznych, przenoszących miasto, dwór, kościół, rynek z ratuszem na południowy wschód, w miejsce, gdzie do dziś stoi starówka. By spełnić wymogi 140 artykułów prawa niemieckiego, sprzedaje w 1415 r. udziały w kopalniach ołowiu i wykorzystuje te fundusze do dokończenia zmian urbanistycznych. Zakłada nowy, regularny rynek, oznacza ilość, wielkość, kształt działek budowlanych, przebieg ulic, miejsce na ratusz. Powstaje miasto w nowym miejscu, na wzgórzu otoczonym z trzech stron stromymi, skalnymi skarpami, pod którymi do XVII w. toczyła swe wody rzeka Ropa, łącząc się z potokiem Stróżowianka, płynącym pod wzgórzami dzisiejszej ulicy Kollątaja i ulicy Stawiska. To naturalne pod względem obrony ukształtowanie terenu wspomagały umocnienia przystawkowo-parkanowe. Od północy – Stróżówki, na linii parkanów,

Dwór Karwacjanów - rysunek W. Hübnera

miasteczko posiadało przekopy oraz nasypy. W tych umocnieniach były tylko dwie bramy: Piekarska i Biecka (początek dzisiejszej ul. 3 Maja) oraz furtka naprzeciw przedlokacyjnego kościółka św. Mikołaja. Przy tych bramach znajdowały się przerzucone przez jary mostki, którymi biegły trakty handlowe.

Dwór w kształcie obronnej wieży mieszkalnej wybudował na wysokiej, skalistej skarpie nadrzecznej. Otoczony był umocnieniami ziemno-drewnianymi, częściowo fosami, a od wytyczonego nowego miasta oddzielał go głęboki jar w miejscu dzisiejszych schodów koło Bazyliki Mniejszej.

W ten sposób dwór stanowił samodzielny zespół obronny. Po drugiej stronie parowu, również na wysokiej skalistej skarpie, stał kościół pw. Najświętszej Maryi Panny, otoczony murem. Karwacjanie, jako właściciele Gorlic, posiadali prawo patronatu nad miejscowym kościołem - czuwanie nad nim i jego uposażeniem. W 1411 r. Dersław II wyposażył nowy ołtarz św. Jana Chrzciciela. Zachowany dokument dotyczący uposażenia określa Gorlice na przemian, jako „oppidium” („miasteczko”), albo „civitas” („państwo”). To drugie określenie wiąże się ze wspomnianym kluczem osad, w których Gorlice stanowiły od początku ośrodek nadrzędny. Tutaj - „in civitate Gorlicze” (w „państwie gorlickim”) - była siedziba właściciela dóbr, ośrodek gospodarczy oraz lokalny rynek targowy.

**DERŚLAW I KARWACJAN
ZAŁOŻYCIELOWI MIASTA
GORLICZANIE**

Dersław I Karwacjan pomnik autorstwa Z. Tohla

Wyprawa Derśława II Karwacjana do Nowego Sącza, czyli po przywilej lokacyjny od Władysława Jagiełły

Wypełniwszy podstawowe wymogi 140 artykułów prawa niemieckiego, m.in. otoczenie miasta parkanem, rowem, zamknięcie bramami, wybudowanie dworu obronnego, wytyczenie regularnego rynku, ulic, działek, Derśław II Karwacjan wprowadza jeszcze częściowy samorząd miejski. Na to oburzają się bieczanie ze starostą Władysławem de Laudancz na czele, wnosząc skargę na gorlickiego wójta i ławników, że nie mając prawa miejskiego wydają wyroki w sprawach, do których nie mają jurysdykcji. Ta sprawa przyspiesza prośbę Derśława II do króla o nadanie miastu prawa magdeburskiego. Nadarza się okazja. 2 sierpnia 1417 r. Władysław Jagiełło przebywa na zamku w Nowym Sączu z poślubioną w Sanoku żoną kasztelanową Elżbietą z Pileckich Granowską, spotyka się z córką Jądwigą oraz odprawia sądy. Tam wybrał się dziedzic z Gorlic Derśław II Karwacjan, wybrali się też mieszczanie gorlicki, by uzyskać ów przywilej – przeniesienie miasta Gorlice z prawa polskiego na niemieckie. Wśród świadków przywileju wymienia się najwyższych dostojników krakowskich, kasztelana, wojewodę, biskupa – kanclerza oraz starostów: sądeckiego, jako gospodarza i bieckiego, Władysława de Laudancz. Na mocy przywileju uwolniono mieszczan gor-

lickich od wszelkiej władzy starosty bieckiego i jego sądu. Ten przywilej utrwalił miejski charakter Gorlic.

Umierając w 1425 roku Derśław II Karwacjan pozostawił synom – Piotrowi i Janowi – prężnie rozwijające się miasteczko na prawie magdeburskim, które dawało mieszczanom wolność osobistą, przywileje dla handlu, połowu ryb, rzemiosła oraz uprawnienia targowe. Miasto otrzymało pełny samorząd z urzędem wójta oraz radę z burmistrzem i trzema rajcami, podejmującą najważniejsze decyzje ustawodawcze i administracyjne. Ważną władzą była ława miejska, czyli sąd, której przewodził wójt - współzrządzająca miastem i rozstrzygająca sprawy sporne. Gorlice stały się zamożnym i ważnym

ośrodkiem miejskim przy traktach handlowych południa Polski. Pozostały nim aż do 1514 roku, gdy zmarł ostatni męski potomek rodu Karwacjanów Jan, który w 1496 r., zgodnie z uchwałą sejmową, przyjął nazwisko Gorlicki.

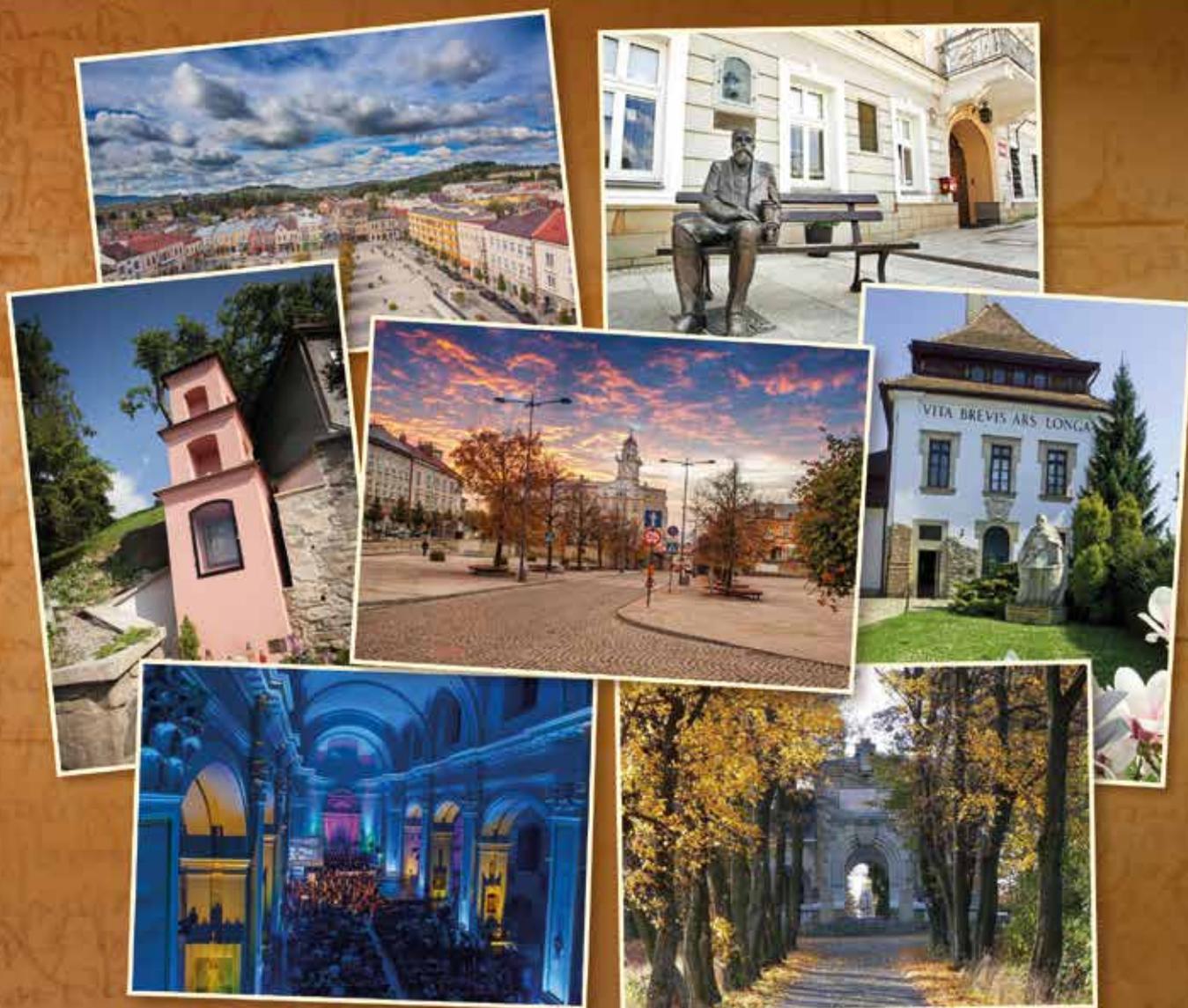

Pieczęć Władysława Jagiełły

Rekonstrukcja gotyckiego zamku królewskiego w Nowym Sączu na starym sztychu

Miasto 600 lat, czyli Gorlice w roku 2017

MIASTO GORLICE

Województwo małopolskie
Powiat gorlicki
Powierzchnia miasta: 23,56 km²

Liczba mieszkańców: 27 676
Gęstość zaludnienia: 1174,7 os./km²
Budżet miasta: 109 909 734,79 zł

WŁADZE MIASTA

Burmistrz: Rafał Kukla
Zastępca Burmistrza: Łukasz Bałajewicz
Sekretarz Miasta: Daniel Janeczek
Skarbnik Miasta: Krystyna Tokarska

RADA MIASTA

Prezydium Rady Miasta
Przewodniczący: Krzysztof Wroński
Wiceprzewodnicząca: Mariola Migdar
Wiceprzewodnicząca: Jolanta Dobek

RADNI RADY MIASTA

Joanna Bubak, Tomasz Chmura,
Michał Diduch, Czesław Gębarowski,
Lucyna Jamro, Mateusz Koszyk, Maria Ludwin,
Ryszard Ludwin, Halina Marszałek,

Małgorzata Miękiśz-Müller, Augustyn Mróz,
Alicja Nowak, Adam Piechowicz, Maria Piecuch,
Robert Ryndak, Tomasz Szczepanik,
Jan Wojnarski, Krzysztof Zagórski

ISBN: 978-83-65196-62-0

Wydawca: Urząd Miejski w Gorlicach
Rynek 2, 38-300 Gorlice
tel. 18 35 36 200
e-mail: um@um.gorlice.pl | www.gorlice.pl

Opracowanie: Roman J. Dziubina
Projekt graficzny: Angelina Dranka
Druk: Wydawnictwo i Drukarnia NOVA SANDEC
tel. 18 547 45 45 | e-mail: biuro@novasandec.pl

Wakacyjny konik

Na gorlickim Rynku, przed Ratuszem, stoi Wakacyjny Konik wykonany w ramach „Letniego ogrodu umiejętności” w Pracowni Plastycznej GCK przez Magdalenę Rak-instruktorkę plastyczną GCK i Tomasza Tajaka.

To świetna ozdoba tegorocznych wakacji oraz naszego miasta.

Chór Cantores Carvatiani w Hiszpanii

Chór Cantores Carvatiani brał w lipcu udział w Międzynarodowych Warsztatach Chóralnych w Hiszpanii. Wraz z chórzystami z Polski i Hiszpanii, pod okiem dyrygentów, pracowali nad emisją głosu oraz przygotowali utwory na koncert, który odbył się w Katedrze Sagrada Familia w Barcelonie.

AMBIENT FESTIVAL 2017

W dniach 14-15 lipca br. odbyły się w Gorlicach 19. Międzynarodowe Prezentacje Multimedialne „Ambient Festival” 2017.

Podczas tegorocznej edycji na scenie Gorlickiego Centrum Kultury wystąpili wykonawcy z Polski, Niemiec oraz Norwegii.

foto: GCK

Muzyka cerkiewna w Beskidzie Niskim

W dniach 8 i 9 oraz 14 i 15 lipca br. odbywał się Festiwal Muzyki Cerkiewnej w Beskidzie Niskim. Gośćmi tegorocznego festiwalu był Chór Parafii Greckokatolickiej z Krakowa, który koncertował w Gładyszowie, Gorlicach, Krynicy-Zdroju i Łosiu oraz

Chór Metropolitalny Prawosławnej Cerkwi Czech i Słowacji, koncertujący w Krynicy-Zdroju, Bielance, Wysowej i Gorlicach. Miasto Gorlice było współorganizatorem festiwalu, tej niezwyklej muzyki chóralnej.

Pocztówka z Gorlic

Do 31 września br. w Domu Polsko-Słowackim w Gorlicach prezentowana jest wystawa fotografii Joanny Bratko-Lityńskiej z Sosnowca „Pocztówka z Gorlic”. Powstawała przez kilka

miesięcy 2016 roku w ramach realizacji stypendium twórczego przyznanego przez Prezydenta Miasta Sosnowca-partnerskiego miasta Gorlic.

BURMISTRZ MIASTA GORLICE RAFAŁ KUKLA ZAPRASZA NA OBCHODY 600-LECIA LOKACJI MIASTA NA PRAWIE MAGDEBURSKIM!

Harmonogram imprezy:

5 sierpnia 2017 r. (1 dzień turnieju)

do 10:00 Zakwaterowanie oraz rozbicie obozowiska / Tereny zielone OSiR w Gorlicach
10:15 Spotkanie wszystkich grup i ustalenie harmonogramu działań, przemarsz do rynku na rozpoczęcie imprezy / Tereny zielone OSiR w Gorlicach
12:00 Hejnał z wieży Ratuszowej / Rynek w Gorlicach
12:05 Powitanie przybyłych gości / Rynek w Gorlicach
12:20 Prezentacja przybyłych drużyn rycerskich wraz ze świtą / Rynek w Gorlicach
12:30 Przemarsz przybyłych drużyn na miejsce turniejowe / Tereny zielone OSiR w Gorlicach
13:00 Eliminacje do turnieju rycerskiego / Tereny zielone OSiR w Gorlicach
o Turniej łuczniczy
o Turniej bojowy samojeden na miecz i tarczę
o Turniej bojowy samojeden na miecz długi
o Turniej bojowy drużynowy
o Turniej bieg dam / Stadion OSiR w Gorlicach
17:30 Zbiórka wszystkich grup rekonstrukcyjnych i przejazd autobusem do Bazyliki Narodzenia Najświętszej Marii Panny i Sanktuarium Jezusa w Więzieniu w Gorlicach / Tereny zielone OSiR w Gorlicach
18:00 Uroczysta msza święta z udziałem Biskupa Rzeszowskiego Jana Wątroby / Bazylika w Gorlicach
19:00 Inscenizacja 600-lecia lokacji miasta Gorlice na prawie magdeburским z udziałem wszystkich grup rekonstrukcyjnych / Rynek w Gorlicach
20:00 Ciąg dalszy eliminacji do turnieju rycerskiego / Tereny zielone OSiR w Gorlicach
20:00 Koncert muzyki dawnej – Fleur Delis Ensemble / Tereny zielone OSiR w Gorlicach
21:00 Koncert muzyki dawnej – LIARMAN / Tereny zielone OSiR w Gorlicach
22:00 Wspólna biesiada wszystkich grup rekonstrukcyjnych przy ognisku / Tereny zielone OSiR w Gorlicach

6 sierpnia 2017 r. (2 dzień turnieju)

11:30 Zbiórka wszystkich grup rekonstrukcyjnych i przejazd autobusem do Rynku w Gorlicach / Tereny zielone OSiR w Gorlicach
12:30 Powitanie przybyłych gości / Rynek w Gorlicach
12:45 Prezentacja przybyłych drużyn rycerskich wraz ze świtą / Rynek w Gorlicach
13:00 Przemarsz przybyłych drużyn na miejsce turniejowe / Tereny zielone OSiR w Gorlicach
13:30 Pokazy sokolnicze i innych ptaków drapieżnych / Tereny zielone OSiR w Gorlicach
14:15 Finały wszystkich turniejów rycerskich wraz z wręczeniem nagród / Tereny zielone OSiR w Gorlicach
15:30 Inscenizacja bitewna z udziałem wszystkich grup rekonstrukcyjnych / Tereny zielone OSiR w Gorlicach
16:00 Pokazy sokolnicze i innych ptaków drapieżnych / Tereny zielone OSiR w Gorlicach
17:00 Koncert muzyki dawnej – Fleur Delis Ensemble / Tereny zielone OSiR w Gorlicach
18:00 Koncert zespołu muzyki dawnej LIARMAN / Tereny zielone OSiR w Gorlicach
20:00 Zakończenie imprezy / Tereny zielone OSiR w Gorlicach
Istnieje możliwość przyjazdu grup rekonstrukcyjnych już w piątek 4 sierpnia 2017 r.

Wydarzenia towarzyszące:

wystawy i warsztaty z rękodzieła ludowego i artystycznego mennica średniowieczna i bicie monety okolicznościowej dla zwiedzających rekonstruktorów udostępnione zostaną bezpłatnie wszystkie zabytki Gorlic przejażdżki konne w siodle

Organizatorzy:

Urząd Miejski w Gorlicach
Zakon Rycerski Ziemi Bieckiej

Wydarzenie pod honorowym patronatem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Andrzeja Dudy

Wydawca:

Urząd Miejski w Gorlicach | Rynek 2, 38-300 Gorlice | tel.: 18 35 36 200 | fax: 18 35 51 212 | email: um@um.gorlice.pl

Redaktor naczelny: Roman J. Dziubina

Rada Programowa: Łukasz Bałajewicz - przewodniczący, Aleksander Augustyn, Joanna Bubak, Ewa Buhl - sekretarz, Roman J. Dziubina,

Marcin Gugulski, Daniel Janeczek

Skład: Urząd Miejski w Gorlicach

Redakcja nie zwraca materiałów nie zamówionych, zastrzega sobie prawo do skracania materiałów i tekstów nadesłanych oraz używania własnych tytułów.